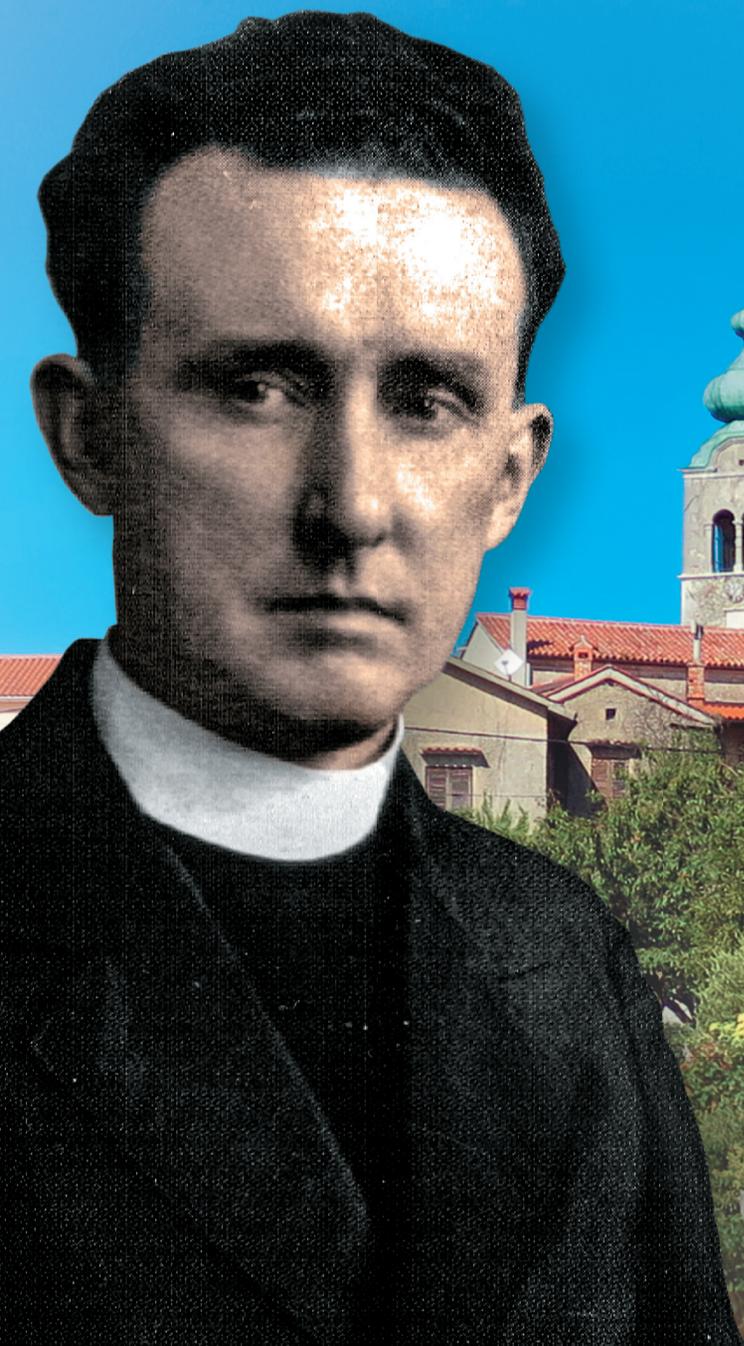

IVAN SIVEC

LJUBIL SEM SLOVENSKI NAROD

Črtice o zavednem
primorskem duhovniku
Virgilu Ščeku

SLOVENSKI
NARODNI
BUDITELJI 1

Ivan Sivec
LJUBIL SEM SLOVENSKI NAROD

Ivan Sivec
LJUBIL SEM SLOVENSKI NAROD

Črtice o zavednem primorskem duhovniku Virgilu Ščeku

Zbirka: Slovenski narodni buditelji 1
Spremna beseda: Vili Kovačič
Lektorica: Ana Pavlek
Fotografije: Ivan Sivec, pisatelj arhiv in muzejski arhivi
Oblikovanje naslovnice: Benjamin Štefe, Družina d. o. o.
Oblikovanje fotografij: Metka Komatar
Grafična obdelava: Tadej Pirnovar, Družina d. o. o.
Založila: Družina
Za založbo: Tone Rode
Tiskano v Sloveniji
Naklada: 1000 izvodov

Ljubljana 2021

Knjiga je izšla na pobudo in v sodelovanju z Društvom za ohranjanje domoljubnih vrednot slovenstva »Slovenski TIGR 13. maj«.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32
929Šček V.
27-725(450.36=163.6)

SIVEC, Ivan, pisatelj

Ljubil sem slovenski narod : črtice o zavednem primorskem duhovniku Virgilu Ščeku / Ivan Sivec ; [spremna beseda Vili Kovačič ; fotografije Ivan Sivec, pisatelj arhiv in muzejski arhivi]. - Ljubljana : Družina, 2021. - (Zbirka Slovenski narodni buditelji ; 1)

ISBN 978-961-04-0806-2
COBISS.SI-ID 53875971

Brez pisnega dovoljenja Založbe Družina, Krekov trg 1, Ljubljana v okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna objava, predelava in kakršna koli druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih odlomkov, hkrati s fotokopiranjem, tiskanjem in shranitvijo v elektronski obliki.

Ivan Sivec

**LJUBIL SEM
SLOVENSKI NAROD**

Črtice o zavednem primorskem duhovniku Virgilu Ščeku

Družina 2021

SLOVENSKI NARODNI BUDITELJI 1

*Nisem iskal časti, ne denarja,
ampak le srečo našega naroda.*

KAZALO

MATERINA BESEDA.....	7
BRATOVA SMRT.....	14
OČETOV ZGLED	21
NARODNI DOM.....	28
SONČNA GORICA	35
NOVA MAŠA.....	42
VELIKA VOJNA.....	49
PRVA KAPLANOVANJA	56
LOKAVSKE STARINE	63
SVEČENIKI SV. PAVLA	70
DRŽAVNI POSLANEC	77
ŠTEVERJANSKI SREČANJI.....	84
SMRT DUHOVNIKU	91
GORIŠKA MOHORJEVA	98
KRAŠKE ATENE	105
POGUMNI SLIKAR	112
POGUMNI SLIKAR	113
DOMAČE RAZMERE	119
SESTRA BREDA	126
DRAGOCENA PABERKOVANJA	133
STIK S SVETOM	140
TRN V PETI	147
NOVA VELIKA VOJNA	154
BOLJE POD HUDIČA.....	161
ZA SLOVENSKI NAROD	168
Zgodovinska dejstva.....	175
Uporabljena literatura in ustni viri	177
Zakaj sem se lotil tega projekta? (Vili Kovačič)	181
O nastajanju knjige in zahvala.....	184
O avtorju knjige.....	188
Fotografsko gradivo	193

MATERINA BESEDA

Slovenci nismo od včeraj. Za seboj imamo prav tako bogato zgodovino – če ne še bolj – kot mnogi drugi, tako imenovani *veliki* narodi. A ta ni nastala sama po sebi. V dolgih stoletjih so jo ustvarili ljudje, pomembni možje in žene, naši predniki. Mnoga druga evropska ljudstva, mnogi drugi evropski narodi so že zdavnaj izginili z obličja Zemlje, mi pa smo še vedno tu. Pa čeprav že najmanj poldrugo tisočletje živimo na enem najbolj prometnih križišč sveta, na enem največjih stičišč različnih kultur, na enem največjih evropskih prepihov.

Ostali smo zato, ker smo eden najbolj delovnih, poštenih, trdoživih, trmastih narodov. Poleg tega smo imeli v sebi ves čas take vrednote, ki so nas obdržale nad vodo, med vsemi neurji, ob tisočeri hudih nevihtah. Za to pa so najbolj zaslužni posamezniki, ki so izšli iz naroda in so ves čas živeli za svoje ljudi.

Na Primorskem – s tem vred pa tudi za vse Slovence – je bil eden najbolj zaslužnih Virgil Šček. Zaveden primorski Slovenec, neutrudni kulturni in politični delavec, narodni buditelj, izjemen duhovnik. Živel je v času najbolj prelomnih desetletij za Slovence. Živel po veri svojih staršev, živel in izgorel za vse nas.

Brez takih ljudi, kot je bil Virgil Šček, se ne bi obdržali. Pa čeprav je bil povsem preprost človek, po naravi zelo skromen, po kulturni in politični strani zelo razgledan posameznik, v najbolj mračnih časih pa izjemno ponosen Slovenec. Če ne bi bilo Virgila in njemu podobnih ljudi, bi bila Primorska danes bržčas italijanska. Nihče pa tem zavednim duhovnikom ni nikoli rekel hvala, pa čeprav se resnici ne da ubežati. Zato je zapis o Ščeku v nekem pogledu tudi skromna zahvala vsem primorskim duhovnikom.

Virgil Šček se je rodil 1. januarja leta 1889 v Trstu, po plačilo k Bogu je odšel leta 1948 v Ljubljani. Se pravi, da je živel v najbolj prelomnih časih za slovenstvo, v času, ko so hoteli fašisti Slovence izbrisati z naših tal, v času, ko smo bili za večino Italijanov manj vredno oziroma povsem nepomembno pastirsko ljudstvo.

Rodil se je pol ure čez polnoč. Bil je peti otrok po vrsti. V Ščekovi bogaboječi družini je prijokalo na svet osem otrok. Mnogi med njimi so odšli med angelčke že kmalu po rojstvu, nekateri pa v letih najlepšega razcveta. A o tem pozneje!

Pred Virgilom se je na ta naš ljubi božji svet leta 1881 najprej prijokal Virgilov brat Evgen. Dve leti pozneje sestra Marica. Pet let zatem sestra Alojzija. A obe sestrici sta umrli pred Virgilovim rojstvom. Bela starka s koso je tedaj kosila tako rekoč iz dneva v dan. Otroških bolezni je bilo še posebej veliko v zatohlem tržaškem zraku. Sicer pa je tedaj v Trstu živelo največ Slovencev na naših tleh, okoli šestdeset tisoč.

Preden je Virgil prišel na svet, je pred njim umrl še en njegov brat. Z enakim imenom kot on. Virgil. Torej je bila pot pozneje enega najpomembnejših primorskih duhovnikov v svet tlakovana – s smrtjo! Tako je v času njegovega rojstva živel samo starejši brat Evgen, v revni železničarski tržaški sobici nad Belvederjem pa je zabrlela z njim znova nova svetla življenjska lučka.

»Pa bi res dala temu ubogemu otročičku, ki ima komajda življenja za pol naprstnika, znova ime Virgil?« je svojega moža pogledala od poroda izmučena žena.

»Mislim, da bo tako še najbolj prav,« ji je odvrnil mož zaskrbljeno. Bal se je namreč, da bo dojenček še pred svetim krstom – izdihnil!

»No, naj bo pa Virgil!« se je možu vendarle nasmehnila porodnica komaj vidno. »Virgil oziroma Guido je lepo ime. In lepega svetnika bo imel za vzor. Sveti Virgil je bil salzburški škof, apostol Karantanije. Naše prve države ...«

»Pa tudi zato naj bo Virgil, ker pravijo, da ima človek, če dobi ime po pravkar umrlem predhodniku, dvojno moč. Ne živi sam, temveč ga vse življenje spremlja njegov dvojnik, angelček iz nebes.«

Naj ob tem takoj dodamo, da so se za Virgilom v Ščekovi družini rodili še trije otroci, tri Virgilove sestrice: Marica, Frida in Bogomila. Marica je dočakala visoka leta – umrla je leta 1992. Frida oziroma Breda je živela nekaj let manj, umrla je leta 1968. Bogomila pa je odšla k angelčkom zaradi škrlatinke že po desetih letih. Pri dvajsetih pa je umrl tudi Virgilov starejši brat Evgen. A tudi o tem pozneje!

Virgilov rojstni datum 1. januar 1889 je bil nekaj posebnega. Rodil se je namreč res samo pol ure čez polnoč, ob pomoči porodniške babice.

Ko je Virgil pogledal v beli svet, je oče s skrbjo pogledal babico in jo vprašal:

»Kako bi bilo, če bi napisala za datum rojstva kar zadnji december 1888? Ali se ne sliši lepše? V rojstnem datumu bi bile kar tri osmice ...«

»Ne, ne, lagala pa ne bova ...« se je oglasila Virgilova mati s povsem čisto mislijo. Po premisleku pa je še dodala: »In kdo ve, če mu novo leto ne bo v življenju prineslo večjo srečo ... Pri nas na Krasu smo vedno rekli: Novo leto – novo upanje.«

In tako je potem v krstnem listu bilo zapisano: *Virgilij Šček, 1. januar 1889. Z župnikovim pripisom: pol ure v novem letu.*

Materina beseda je v Ščekovi družini nasploh veliko veljala. Pa ne samo zato, ker je bila njegova mati sila prizadevna, skrbna, varčna in globoko verna ženska, temveč še posebej zato, ker je bila nadvse zavedna Slovenka. Kot Kraševka, doma z Velikega Dola, je bila kot ptica brinovka vajena skromnosti, po drugi strani pa nenehnih bojov s trdo kraško zemljo in tudi večnih selitev iz kraja v kraj. Kot Slovenka pa se je kljub temu, da ni bila visoko šolana, zavedala, da je samo slovenska beseda tista, ki nas ohranja na naših tleh. Pa naj bo na Krasu, v Trstu ali kjer-

koli drugje v svetu. Najlepše pa se je ohranjala prav v zavedni in verni družini oziroma v širši slovenski krščanski skupnosti.

Čeprav je bila Virgilova mati drugače res sila preprosta ženska, je znala svojo narodno zavednost odlično prenesti tudi na druge ženske. Še posebej na mlada dekleta in fante. Zavedala se je namreč, da se vzgoja začne v najzgodnejših letih.

Nekoč jo je mlada mlekarica, kateri je umrla mama, pa je morala ona nositi mleko iz tržaškega zaledja v Trst, ustavila sredi poti in jo vprašala:

»Ali niste vi z Velikega Dola?«

»Sem, deklič, sem. Čigava pa si ti?«

Mlekarica je povedala, da je Koprivnikarjeva.

»In zakaj si me ustavila?«

Mlekarica jo je prosila, če lahko sedeta na obcestni kamen, potem pa ji je v nekaj stavkih med solzami razložila vso svojo živahno zgodbo.

»Sem v veliki stiski. In prav nikogar nimam, da bi ga vprašala za nasvet. Za menoj hodita kar dva fanta. Eden je Italijan in je premožen, drugi pa je fant iz sosednje vasi. Nobenemu še nisem rekla da in nasploh se ne morem odločiti. Po pravici povedano, sta mi oba všeč ...«

»Pa je tisti fant iz sosednje vasi ... Slovenec?«

»Seveda, tako kot jaz.«

»Potem ti ni treba razmišljati niti trenutka več. Odloči se zanj. Če se boš poročila z Italijanom, boš res morda nekaj časa živela na veliki nogi, kmalu pa te bo začel zaničevati in na koncu te bo še zapodil iz svoje velike hiše. Bogastvo ne prinaša velike sreče. In najhuje pri tem je, da bi mu morala roditi ... italijanske otroke!«

Mlada mlekarica je v resnici sledila nasvetu Virgilove matere in bila pozneje – kljub revščini, ki jo je tolkla še naprej – v življenju v resnici srečna. To je Virgil preveril na lastne oči. Pa tudi kopico otrok sta si nabrala okoli sebe. Same brihtne in zdrave hčerke in sinove.